

P O L J E

V aprilu sejemo peso, črno deteljo in lucerno, zadnje dni meseca tudi že koruzo, vendar le v zaveznih legah, kjer se ni bati mraz. S setvijo črne detelje je treba hiteti, za setev lucerne pa je v drugi polovici ravno pravi čas. Večji del pese posejemo na stalno mesto, le manjši del v toplo gredo ali v kak zaveten prostor, da jo pozneje presajamo. Na stalno mesto sejana pesa uspeva namreč mnogo bolje, kakor če jo presajamo, ker nič ne prekine rasti.

Pravočasno si pripravimo semenski krompir, da bo pri roki, ko pride čas saditve. Zgodnji krompir damo takoj nakalit na svetel, dosti lopen prostor, ki ima temperaturo 12 do 14 stopinj Celzija. Gomolje zložimo v eno samo lego, da so vsi na svetlobi. Vrtninarjem, ki sadijo krompir v majhnih množinah, se zelo priporoča, da dajo nakalit tudi pozni krompir, ker na ta način lahko najbolj zanesljivo odberejo vse bolne in slabe gomolje, ki ne kalijo dobro, ali imajo le majhno število očese.

Ne pozabite tudi na setev sončnic!

Setev sončnic

Okrog srede aprila je najboljši čas za setev sončnic. Sončnica ni občutljiva za pozni mraz, rabi pa veliko sončnih dni do zoritve. Zato smemo pričakovati tem večji pridelek zrnja, čim prej jo bomo sadili. Važno je pa tudi, da nam bo jeseni čimprej dozorela in čimprej zapustila zemljo, da jo bomo lahko še pripravili za jesensko setev.

V kolikor smo pri nas gojili sončnice že v prejšnjih letih, smo jih sadili kot vmesni sadež med koruzo, krompir ali peso. Tudi je bilo v navadi, da smo s sončnico krasili robove njiv, vrlove i. t. d. in tako pridelovali nekaj semena za priboljšek kokošim ali pticam pozimi. Čiste setve sončnic doslej niso bile v navadi. Letos pa je treba misliti tudi na to. Le v čistih setvah bomo lahko pridelali večje količine semena, ki so nam potrebne za lastno preskrbo z oljem.

Sončnice uspevajo na vsaki zemlji, če le ni dalj časa izpostavljena poplavam. Večje pridelke pa daje na srednje težki, globoki zemlji, ki je dobro založena z apnom in hranljivimi snovmi. Posebno kalcija rabi veliko. Zato ji močno pogojimo s hlevskim gnoj-

jem, razen tega pa še z umetnimi gnojili, v kolikor nam je danes to mogoče. Na dobri barski zemlji gnojimo s hlevskim gnojem le zmerno, da ne poganja sončnica preveč v steblo in stranske poganjke. Treba je paziti, da je hlevski gnoj dobro prelehan in popolnoma zrel.

Poleg hlevskega gnoja računamo na 1 ha še s sledečimi množinami rudninskih gnojil:

200—250 kg 40% kalcijeve soli,

70—100 „ superfosfata ali 100—150 kg kostne moke,

70—120 „ amonijevega sulfata.

Namesto posameznih gnojil lahko vzamemo tudi 350—450 kg mešanega gnojila, kakor ga ima v zalogi Kmetijska zadruga v Ljubljani.

Dobro gnojilo za sončnice je tudi lesen pepel; vsebuje precej kalija in bi do neke mere lahko nadomeščal kalijevo sol.

Sončnice lahko sejemo za vsakim pred sadežem; najbolje pa uspevajo za dobro pognojjenimi okopavinami ali za krmskimi rastlinami. Prav dobro se obnese tudi na preoranih travnikih in pašnikih. Tudi za ozimnimi žiti s strnišninami sadeži dobro uspeva in daje velike pridelke, če je zemlja v stani moči.

Tudi oni kmetje, ki doslej še niso računali s sončnico in imajo v svojih načrtih za pomladno setev že vso zemljo razdeljeno in pripravljeno za druge kulture, bodo še lahko dobili prostor za sončnico. Posebno naj se čimveč nove deviške zemlje pripravi za obdelavo. Za sončnico smo rekli, da na novinah zelo dobro uspeva, uspeva pa na taki zemlji tudi krompir in koruza. V zadnjih letih smo sadili v skrbi za najnujnejši živež posebno krompirja več kot v prejšnjih letih in zato nismo mogli vedno upoštevati pravilnega kolobarjenja. So slučaj, da je bil na isti parceli krompir že par let zaporedoma in je letos spet določena ista parcela. Ni čudno, če imamo potemtakem vedno slabše pridelke in nam krompir tako degenerira. Ni dovolj, da samo seme menjamo, menjati je potrebno tudi zemljo.

Najtežje pravilno kolobarijo manjši posestniki in še težje tako imenovani priložnostni obdelovalci, ki so se lotili obdelovanja zemlje samo pod silo razmer. Razumljivo je, da si bo vsak skušal pridelati čimveč takih

pridelkov, ki mu bodo v kuhinji najbolj za-
legli. In to je ravno krompir, najbolj pri-
pravna rastlina, da nas v najhujših časih
obvarje lakote. Zato ne bi kazalo saditi
drugih rastlin na račun krompirja. Tudi za
sončnico bo treba najti novo zemljo. Imamo
še veliko zemlje, kjer bi po katastrofi morali
biti travniki, v resnici pa je to zapuščena in
neobdelana zemlja, kjer pridelujemo nekaj
slabega sena. Potrebno bi bilo vsa taka
zemljišča preorati, saj bi jih na drug način
ne mogli nikoli temeljito izboljšati, in po
nekaj letih spet zasejati z mešanico trav in
detelj. Tako bi prišli do fese dobrih trav-
nikov, ki bi dajali obilo prvovrstnega sena,
na drugi strani pa bi za sedanje vojne čase
imeli zemljo na razpolago za pridelovanje
nujnih življenjskih potrebščin. Na ta način
bi že letos dobili dovolj prostora za sonč-
nice. Ker pa na novinah dobro uspeva tudi
krompir in koruza, bomo lahko ti dve rast-
lini sadili na novinah, v kolikor je to po-
trebno zaradi kolobarjenja, na njih mesto
v kolobarju pa bomo sadili sončnice.

Priprava zemlje za setev sončnic naj bo
elična pripravi za koruzo. Najboljša je glo-

boka jesenska obdelava. V tem slučaju zem-
lje spomladi sploh ni treba preorati. Spo-
mladi se obdela samo s kultivatorjem, brano
in valjarjem.

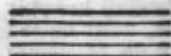
Sončnice sadimo v razdalji 60×60 cm. V
ta namen si razčrtamo njivo po dolgem v
60 cm odčlenjene vrste, v vrstah pa sadimo
na razdaljo 60 cm. V vsako jamico vržemo
2—3 zrnja, ki naj pridejo 2—5 cm globoko.
V vlažni zemlji zadostuje 2 cm in bi globlja
setev samo ovirala kalitev in začetno rast.
V suhi zemlji pa bi v tej globini bila ne-
varnost, da seme ne dobi dovolj vlage in
je zato treba sejati po vlažnosti zemlje do
5 cm globoko. V suhi zemlji namreč ni ne-
varnosti, da seme v večji globini ne bi do-
bilo dovolj zraka. Upoštevati je torej treba
zahtevo semena glede vlage in zraka.

Pri setvi je treba paziti na to, da so
vrste čimbolj ravne, kar omogoča pri kasnej-
ši obdelavi (okopavanje, osipanje) uporab-
ljati stroje. Tudi naj bo med rastlinami in
vrstami enaka razdalja, da bo tako imela
vsaka rastlina enako prostora in sonca. Ta-
ko bomo dosegli enakomerno rast in isto-
časno zoričev.

—5,

ŽIVINOREJA

Mnogi živinorejci bodo že težko pričako-
vali zeleno krmo, toda kakor sedaj kaže,
bomo morali letos meseca aprila večinoma
krmiti še samo suho krmo. Le če bo pomlad
bolj mila, bodo v nekaterih okoliših proti
koncu meseca že lahko izpustili za kako uro
na pašo. Ne spuščajmo pa živine spomladi
lačne na pašo in tudi ne predolgo časa. Daj-
mo živini preje v hlevu nekaj suhe krme,
čeprav slabše kakovosti, potem jo šele iz-
pustimo na pašo in sicer v početku samo za
kake pol ure in polagoma vsak dan malo
več. Prehod od suhe krme na zeleno mora
biti počasen. Ako prehitro preidemo, deluje
to zelo škodljivo na prebavne organe. Živina
lahko dobi drisko ter začne močno pešati.

Ker v tem mesecu še ne bomo imeli to-
liko nujnih del na polju, bomo očistili hlev
vseh pajčevin, ter ga pobelili. Popravili in
uredili si bomo tekališče za mlado plemensko
živino. Ob sončnih dneh spomladi mora mla
da živina vsaj malo ven na zrak in sonce,
ako jo hočemo imeti zdravo. Poskrbeli bomo
še za stelo preko leta, ako je še nismo do-
volj dobili.

Tudi pujske bomo začeli spuščati na pro-
sto in na pašo. Lahko jim bomo že nudili
svežo deteljico in lucerno. To je najboljša
krma za pujske, ki rastejo. Popolnoma more
nadomestiti otrobe in druga krmila, ki nam
sedaj primanjkujejo.

V tem mesecu bodo že marsikje dobili
prva piščeta. Tako je prav! Ako še niste na-

sadili kokljam, je sedaj zadnji čas, ako ho-
čete, da bodo jarkice že v jeseni pričele ne-
sti. Nasaditi je najbolje dvem kokljam isto-
časno, da moremo potem združiti piščance
in jih dodeliti samo eni koklji. Nasadite ma-
lo več, da boste lahko vse nad 3 leta stare
kokoši odstranili. Kajti nad 3 leta stare ko-
koši nesejo veliko manj jajc, kot mlade in
zato je samo gospodarska škoda rediti stare
kokoši.

Pripuščajte letos čim več kobil, da bomo
zaredili čim več delovne živine. Potreba bo
velika. K. O.

Presojanje starosti goveda

Vrednost krave zavisi poleg drugih do-
brih lastnosti, ki jih ima krava v sebi, tudi
od starosti krave. Živinorejcem je poznano,
da krava ne da največ mleka po prvem in
tudi ne po drugem teletu, ampak je na-
vadno najbolj produktivna od 4—7 teleta,
t. j. v starosti od 6—9 let. Ko je krava torej
dosegla svoj višek produkcije, prične njena
proizvodnost z leti vpadati, v začetku počasi,
kasneje pa hitreje, dokler ne pade toliko,
da postane nadaljna reja živali nerentabilna
in je treba žival prodati za zakol. Ako vzre-
ja živinorejec mlado živino in jo drži do
popolne izrabe, je pač lahko kontrolirati
starost neke krave. Mnogo pa je slučajev,
da živinorejci živino dokupujejo, posebno v
današnjih časih se to pogosto dogaja. V ta-

kem slučaja je pa potrebno, da se kupec opira na neke znake, po katerih more presoditi starost živali, da se mu ne bo dogodilo, da bi radi nepoznanja in dobre vere mogel kupiti »mačka v vrečic«.

Najpogosteje se pri ocenjevanju starosti neke živali zatekamo k pregledovanju zobovja. Pri kravah pa se da oceniti približna starost tudi po obročkih na rogovih in še nekateri znaki, kot n. pr. zunanji izgled živali itd. morejo do neke mere pomagati pri presojanju starosti.

Za presojanje starosti goveda po zobovju, moramo poznati najprej ustroj zobovja ter starostne dobe, v katerih se posamezni pari mlečnih zob menjavajo s stalnimi zobmi. Govedo ima 32 zob in sicer: 8 sekalcev, ki so nameščeni samo v spodnji čeljusti, ter v vsaki čeljusti in na obeh straneh po 6 kočnikov, t. j. skupno 24 kočnikov. Vse zobovje razen zadnjih treh kočnikov (molari) je nestalno in se torej mlečni zobje v določeni starosti menjavajo s stalnimi. Tudi vrstni red menjavanja je določen in vprav to dejstvo daje oslombo, na katero se opiramo pri presojanju starosti živali po zobeh.

Da bomo lažje zasledovali menjavanje

zob, sekalcev, jih označimo z imeni po parih, kot sledi:

Ako vzamemo zobe od kraja k sredi, imamo na vsaki strani na kraju po 1 krajnik, skupno 2 krajnika, naslednji par proti sredi označimo kot zunanja srednjika, naslednji par pa kot notranja srednjika in končno ostaneta še srednja dva zoba, ki jih označimo kar kot sekalca. Zaradi lažjega pregleda, jih bomo razdelili v pare in sicer:

1. par = 2 sekalca, srednja zoba;
2. par = 2 notranja srednjika, poleg sekalcev na vsako stran;
3. par = 2 zunanja srednjika, ki stojita poleg notranjih srednjikov na vsako stran;
4. par = 2 krajnika, krajna zoba na levi in desni strani čeljusti.

V kakšni starosti se menjavajo mlečni zobje s stalnim, to zavisi od pasme. Čim primitivnejša je pasma goveda, tem kasneje nastopi menjavanje zob, čim bolj pa je neka pasma dognana in s tem zgodnje zrela, tem prej se menja tudi mlečni zobje s stalnimi. Pasma goveda, ki se redijo v Sloveniji so nekako srednje zgodno zrele in bodo ve-

Starost	Z o b j e				O p o m b e
	1 par	2. par	3. par	4. par	
1 mesec	mlečno zobovje				Vsi mlečni sekalci, skoraj popolnoma vodoravno zbiti
1 leto	mlečno zobovje				postalo redkejše
1 1/2 leta	mlečno zobovje				
2 leti	stalna dorasla	mlečno zobovje			
2 1/2 leti	"	mleč. izpadla stalna dorasla	mlečno zobovje		
3 leta	"	"	mleč. izpadla stalna dorasla	mlečna zoba	
3 1/2 leta	"	"	"	mlečna izpadla	
4 leta	"	"	"	stalni dorasli	
5 let	Stalno zobovje				se pričinja brušiti, tudi krajnika, polno, zbito
6 let	površina na polovico izbrušena				zobovje se pričinja redčiti
7 let		površina na polovico izbrušena			
8 let			površina na polovico izbrušena		redko in znatno krajše
9 let	cela površina izbrušena				
10 let	izbrušena površina prvih treh parov dobi obliko kvadrata cela izbrušena				
12 let				cela površina izbrušena	

ljale približno za vse pasme iste ugotovitve o menjavanju mlečnega s stalnim zobovjem.

Tele ima takoj po otežitvi vseh 8 sekalcev, odnosno vse 4 pare mlečnih prednjih zob, razen 4. par, t. j. krajnika, se čisto razvijeta šele po porodu, pokažeta se pa gotovo že v prvem mesecu starosti. Prvo leto in večino drugega leta izhaja tele z mlečnim zobovjem, ki je manjše, vitkejšje in ožje kot pa stalno zobovje. Nekako v 20—24 mesecu starosti izpade 1. par (sekalca) in takoj za njima se pokažeta nova stalna sekalca. Nekaj mesecev za prvim parom se na isti način menja 2. par, nato 3. in končno se menjata tudi krajnika — 4. par tako, da imamo z dopolnjenim 4. letom namesto mlečnih sekalcev že popolne stalne sekalce.

Od 4. leta naprej torej ne moremo več presojati starosti goveda po menjavanju zob, pač pa sklepamo na starost po tem, koliko in kako so zobje obrabljeni. Najbolj razvidno bo presojanje starosti goveda po zobeh, a ko prikažemo menjavanje, odnosno spremembo na zobeh tabelarno, kot sledi:

Drugi pripomoček za ocenjevanje starosti krav so obročki na rogovih. Ti obročki nastanejo kot posledica motnje v prehrani roževinaste mase za časa brejosti krave. Po obročkih na rogovih se da torej ugotoviti, koliko telet je krava imela, odnosno kolikokrat je bila breja in s predpostavko, da je imela prvega teleta z 2½ letoma, ali kako drugo dobo, kot je pač krajevna navada, se da sklepati na približno starost krave. Da tako presojanje starosti krave ni popolnoma zanesljivo, je razumljivo.

Najbolj zanesljivi za presojanje starosti goveda so zobje, prva štiri leta je možno določiti po zobeh kravo do ½ leta natančno, dočim zavisi točnost presojanja starosti v kasnejših letih od prakse in izkušnosti onega, ki žival presoja po zobeh. Splošni znaki pri kasnejšem presojanju starosti leže v zobeh samih in so toliko zanesljivejši, kolikor izkušenejši je ocenjevalec; zobje se namreč z leti izbrusijo in dobijo površine, ki so značilne za neko starost, poleg tega pa se obrabijo in postanejo krajši pa tudi bolj redki.

TRAVNIKI

Kako je treba gnojiti detelji in lucerni

Detelja in lucerna uspevata na globoki zemlji, ki je bogata na apnu. Tudi fosforja in kalija ne sme primanjkovati. S pridelkom 70 q suhe lucerne odvezamemo zemlji okrog 45 kg fosforne kisline in 100 kg kalija. Če teh snovi zemlji primanjkuje, ne moremo pričakovati dobrega pridelka. Vemo pa, da je ravno na kaliju in tudi fosforju naša zemlja zelo revna in jih je treba dodajati v obliki umetnih gnojil. Da bi krili vso potrebo po kaliju in fosforju za pridelek 70 q lucerne, bi rabili okrog 250 kg kalijeve soli in 150 kg kostne moke.

Detelja in lucerna še najlaže pogrešata dušik v zemlji. Na koreninah metuljnic, kamor spadata tudi detelja in lucerna, žive v malih nabreklih posebni mikrobi, ki

oskrbujejo rastline z dušikom iz zraka. Zato ni nujno potrebno gnojenje z dušičnimi gnojili.

Letočinja »Družinska pratikac« pravi v članku »Za našega kmetovalca«, da za deteljo in lucerno zadošča gnojenje z gnojnic, če je imamo dovolj, da lahko polijemo vse travišče. Gnojnica je v glavnem dušično gnojilo, vsebuje tudi precej kalija, skoraj nič pa fosforja. Zato je gnojnica enostransko gnojilo, ki sicer zelo poživlji rast pri vseh rastlinah, tudi pri detelji in lucerni zaradi hitro delujočih dušičnih in kalijevih spojev, zadošča pa ne, posebno ne detelji in lucerni, ker jima ne more nuditi potrebne fosforne kisline. Dušik v gnojnici je kot najdražja hranilna enov glede na umetna gnojila pri metuljnicah uporabljen najbolj negospodarsko. Gnojnica nam bo veliko več koristila na drugih rastlinah, posebno na travnikih, ki jim primanjkuje tudi dušika. — a.

VINOGRAD

Kdor ni še obavil prve kopi v vinogradu, naj to čimprej izvrši, predno se začnejo trina očesa napenjati in poganjati. Prva kop se mora izvršiti precej globoko, da more zemlja upiti čim več spomladanske vlage in tvoriti neko rezervo vode za poznejše čase. Pri kopanju se mora zemlja popolnoma obrniti; v kolikor je začel že poganjati plevel, ga je treba pokriti z zemljo, da strohni. Kdor ni gnojlil v jeseni, opravi gnojenje ob prvi kopi.

V novih vinogradih naj se pripravijo jame za cepljenke, ki naj se sadijo, čim so zemlja dobro segreje.

•••

V kletj se morajo v tem mesecu pretočiti vsa ona vina, ki so bila doslej samo enkrat pretočena. Ker so se vina po prvem pretakanju očistila in je na dnu sodov usedlina, imenovana kalež, je nevarno, da se kalež začne ob toploti razkrajati, kar vino pokvari.